

Γιατί τα παιδιά κλέβουν;

Δρ. Λίζα Βάρβογλη, Ph.D. Ψυχολόγος-Ψυχοθεραπεύτρια

Είναι φορές που στην "καριέρα" του ως γονιός έρχεται κανείς αντιμέτωπος με μια πικρή αλήθεια που τον κάνει να ρωτήσει το παιδί του "πού το βρήκες αυτό;". Το φαινόμενο των παιδιών και των εφήβων που "παίρνουν" από φιλικά ή συγγενικά σπίτια πράγματα που δεν τους ανήκουν, χωρίς σκοπό να τα επιστρέψουν, ή ακόμα και από μαγαζιά χωρίς να πληρώσουν, είναι αρκετά συχνό. Και βέβαια, είναι επίσης αρκετά ανησυχητικό.

Οι γονείς ανησυχούν για τους λόγους που έκαναν το παιδί να κλέψει και αναρωτιούνται αν το παιδί τους έχει κακοποιά στοιχεία στην προσωπικότητά του. Το πρόβλημα αυτό έχει διαφορετικές διαστάσεις ανάλογα με την ηλικία του παιδιού.

Προσχολική ηλικία

Για τα πολύ μικρά παιδιά είναι μέσα στα πλαίσια του κανονικού ν' απλώσουν το χεράκι τους και να πάρουν κάτι που τους αρέσει, αλλά δεν τους ανήκει. Μέχρι τεσσάρων-πέντε ετών το παιδί δεν έχει ξεκαθαρίσει την έννοια του κλεψίματος, όταν παίρνει κάτι που ανήκει σε άλλο άτομο.

Ψυχολογικά, λειτουργεί ακόμα κάτω από την εγωκεντρική σκοπιά της ανάπτυξης και αντιλαμβάνεται τον κόσμο αποκλειστικά μέσα από τον εαυτό του και τις ανάγκες του και όχι βάσει των αναγκών των άλλων.

Τα πολύ μικρά παιδιά επίσης δεν καταλαβαίνουν ότι τα πράγματα κοστίζουν χρήματα και ότι δεν είναι σωστό να πάρουμε κάτι χωρίς να το πληρώσουμε.

Σχολική ηλικία

Τα παιδιά δημοτικού σχολείου γνωρίζουν το σωστό και το λάθος και έχουν μάθει ότι δεν είναι σωστό να παίρνουμε πράγματα από τα καταστήματα χωρίς να τα πληρώνουμε ή να παίρνουμε πράγματα που ανήκουν σε άλλους. Γνωρίζουν ότι υπάρχουν συνέπειες αυτής της πράξης μέσα στην οικογένεια, αλλά συνήθως δεν ξέρουν για τις ευρύτερες συνέπειες.

Παρόλα αυτά, ο λόγος που μπορεί να καταφύγουν σε τέτοια συμπεριφορά είναι ότι δεν έχουν αναπτύξει τους μηχανισμούς του αυτοελέγχου που είναι απαραίτητοι για να μην περάσουν από την επιθυμία απόκτησης ενός πράγματος στην απόκτησή του με λανθασμένο τρόπο.

Εφηβεία

Στην εφηβική ηλικία, τα παιδιά μπορεί να αρχίσουν να κλέβουν για διαφορετικούς λόγους. Η ίδια η πράξη μπορεί να λειτουργεί ως διεγερτικό και να τους ανεβάζει την αδρεναλίνη, κάνοντάς τους να νιώθουν έντονα συναισθήματα, που προέρχονται από τον αρχικό κίνδυνο και την ανακούφιση του ότι δεν πιάστηκαν.

Ένας άλλος λόγος που οι έφηβοι μπορεί να αρχίσουν να κλέβουν έχει να κάνει με την ομάδα των συνομηλίκων και τις πιέσεις που ο έφηβος δέχεται από αυτή. Προκειμένου ο έφηβος να γίνει αποδεκτός και να κερδίσει το σεβασμό των άλλων μελών -"ηρωτών" της ομάδας, αρχίζει να κλέβει για να δείξει ότι μπορεί κι αυτός να το κάνει, ότι είναι αρκετά ικανός για να γίνει αποδεκτός από την ομάδα αυτή.

Άλλες φορές πάλι, ο έφηβος επιδιώκει στην κλεψιά για να "αποδείξει" στον εαυτό του και τους άλλους ότι είναι έξυπνος, μάγκας, και ότι μπορεί να τα καταφέρει.

Ένας άλλος λόγος είναι ότι καθώς ο έφηβος αρχίζει να παίρνει τον έλεγχο της ζωής του στα χέρια του, αποκτά μια αίσθηση παντοδυναμίας και έχει την επιθυμία να κατακτήσει τον κόσμο γύρω του, επαναστατώντας: ο τρόπος που διαλέγει να το κάνει αυτό μπορεί να είναι κλέβοντας.

Οι βαθύτεροι ψυχολογικοί λόγοι που οδηγούν στο κλέψιμο

Υπάρχουν όμως και βαθύτεροι, πιο σύνθετοι ψυχολογικοί λόγοι που μπορεί να ωθήσουν ένα παιδί στο κλέψιμο. Το παιδί που είναι θυμωμένο, με τον εαυτό του, τους γονείς του, τον κόσμο γύρω

του, συχνά καταφεύγει στο κλέψιμο για να "τιμωρήσει" τους άλλους, αυτούς με τους οποίους είναι θυμωμένο και όχι γιατί πραγματικά επιθυμεί το αντικείμενο που κλέβει. Έτσι, η κλοπή γίνεται μέσο εκδίκησης και έκφρασης του θυμού του παιδιού.

Όταν η οικογένεια βιώνει προβλήματα και οι γονείς είναι στα πρόθυρα του διαζυγίου, το παιδί νιώθει ανίσχυρο και θέλει να αντιδράσει, προκειμένου να "σώσει" την οικογένειά του. Σε μια τέτοια περίπτωση μπορεί να εμφανίσει ένα πρόβλημα συμπεριφοράς, όπως για παράδειγμα το να αρχίσει να κλέβει, ώστε να τραβήξει την προσοχή των γονιών του επάνω του και να τους κάνει να "ξεχάσουν" ή να πάσουν ν' ασχολούνται τόσο με το δικό τους πρόβλημα.

Σε άλλες περιπτώσεις ένα παιδί μπορεί να αισθάνεται παραμελημένο και ότι δεν του δίνουν αρκετή προσοχή οι γονείς και οι γύρω του. Έτσι, καταφεύγει στην κλοπή (ή σε κάποια άλλη αρνητική συμπεριφορά) προκειμένου να το προσέξουν και να ασχοληθούν μαζί του.

Άλλοτε πάλι ένα παιδί μπορεί να καταφύγει στην κλοπή προκειμένου να κερδίσει ένα ελκυστικό αντικείμενο το οποίο θα χρησιμοποιήσει με τη σειρά του για να εντυπωσιάσει άλλα παιδιά, νομίζοντας ότι έτσι θα κάνει παρέες και θα κερδίσει φίλους.

Η Αμερικανική Ψυχιατρική Ακαδημία συμβουλεύει τους γονείς:

- Να μην προσπαθήσουν να καλύψουν το γεγονός του κλεψίματος.
- Να εξηγήσουν στο παιδί ότι το να κλέψει κάτι δεν είναι σωστό.
- Να βοηθήσουν το παιδί να επιστρέψει ή να πληρώσει το κλεμμένο αντικείμενο.
- Να σιγουρευτούν ότι το παιδί δεν επωφελείται της κλεψιάς με κανέναν τρόπο.
- Να μην αρχίσουν να λένε στο παιδί τους ότι αφού έκλεψε μία φορά θα ξανακλέψει και να μην θεωρούν τη μία αυτή φορά προάγγελο μελλοντικής κακής συμπεριφοράς και να μην πουν στο παιδί τους ότι το θεωρούν κλέφτη ή κακό άνθρωπο.
- Να πουν ξεκάθαρα στο παιδί τους ότι τέτοια συμπεριφορά δεν είναι ανεκτή ούτε στην οικογένεια ούτε στην κοινωνία που ζουν.
- Όταν το παιδί πληρώσει ή επιστρέψει το κλεμμένο αγαθό, το ζήτημα θα πρέπει να ξεχαστεί και οι γονείς δεν θα πρέπει να το ξανα - αναφέρουν, ώστε το παιδί να κάνει ένα νέο ξεκίνημα.

Πότε το κλέψιμο αποτελεί σημάδι μεγαλύτερων προβλημάτων;

Αν το παιδί εξακολουθεί να κλέβει, ή αυτή η συμπεριφορά του συνοδεύεται και από άλλες αρνητικές συμπεριφορές, τότε το ότι κλέβει μπορεί να είναι ένα από τα συμπτώματα κάποιων σοβαρότερων προβλημάτων στη συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού ή στην οικογένειά του.

Τα παιδιά που κλέβουν επανειλημμένα μπορεί να έχουν δυσκολίες στο να εμπιστευτούν άλλα άτομα και να συνάψουν στενές συναισθηματικές σχέσεις.

Αντί λοιπόν να αισθάνονται ενοχές για τη συμπεριφορά τους, μπορεί να κατηγορούν τους άλλους, με το σκεπτικό ότι "αφού αρνούνται να μου δώσουν αυτό που θέλω, θα το πάρω έτσι κι αλλιώς και θα τους δείξω εγώ". Σε τέτοιες περιπτώσεις η συμβολή των ειδικών είναι απαραίτητη ώστε να εκτιμηθεί το βάθος του προβλήματος και να δοθούν οι σωστές κατευθύνσεις για την επίλυσή του.